

ANMELDELSER

RAGNAR SPÄRCK: Den danske Dyreverden dyregeografisk og indvandringshistorisk belyst. 118 Sider, 33 Figurer. EJNAR MUNKSGAARDS Forlag. 1942. — — Da vi hidtil har savnet en mere samlet Fremstilling af den danske Dyreverdens Udbredelse og Indvandring, er det en saare fortjenstfuld Opgave, Forfatteren her har taget op. I den foreliggende Oversigt er selvsagt medtaget samtlige Dyregrupper, der kan bidrage til at belyse de herhenhørende Spørgsmaal, men Fuglene indtager en saa fremskudt Plads i Bogen, at den meget vel fortjener en Omtale med særlig Hensyn til den specielt ornithologisk interesserede Læser.

I Bogens første Afsnit behandles de over hele Landet udbredte Arters zoogeografiske Stilling, idet der opstilles 3 Udbredelsestyper omfattende henholdsvis arktisk-boreale, boreale og mellemboreale Arter. Under disse Kategorier opføres en Række Repræsentanter blandt Fuglene, men særlig Interesse knytter der sig dog til de følgende Afsnit, der omhandler Land- og Ferskvandsfugle med en mere begrænset Forekomst inden for vort Lands Grænser, nemlig Arter med en mere eller mindre udpræget sydlig, østlig eller vestlig Udbredelse. I et særligt Kapitel berøres de Fugle, der er knyttet til Havet, og i et følgende omtales Indvandringen af de mange Arter, der er fulgt med Landets Opdyrkning, Bebyggelse og Naaletræsbeplantning.

Trods vort Lands ringe Udstrækning frembyder det adskillige Forhold af stor zoogeografisk Interesse, og i mange Tilfælde er det for Fuglenes Vedkommende muligt at fastslaa eller i hvert Fald sandsynliggøre de enkelte Arters Indvandring. Oplysningerne om de forskellige Fugles Udbredelse er i overvejende Grad baseret paa Litteraturstudier, der er særdeles godt udnyttet, men Oplysningerne kunde paa adskillige Punkter have været suppleret og ført mere à jour, hvis der var søgt Bistand hos de Folk, der specielt giver sig af med Undersøgelser over Fuglenes Udbredelse her i Landet.

Af Bogens Illustrationer er nogle Udbredelseskort af særlig ornithologisk Interesse. De giver Yngleomraaderne for Nattergal, Ellekrage (tidligere Ynglesteder), Stor Skallesluger, Storspove, Urfugl, Dværgmaage og Sandterne, hvoraf Kortet over Urfuglens Udbredelse dog er saa ufuldstændigt, at det giver et noget misvisende Billede af denne Fugls Forekomst i Jylland.

Selv om der kan rettes Indvendinger mod et og andet i Bogen, bl. a. er de systematiske Navne, især i Registret, rigeligt spækket med Trykfejl, maa det siges at være en overmaade læseværdig og interessant Afhandling, navnlig fordi den paa en anskuelig Maade fremdrager og belyser Hovedlinierne i den danske Faunas Historie og Udvikling.

P. JESPERSEN.

RICH. HØRRING and FINN SALOMONSEN: Further Records of rare or new Greenland Birds. (Miscellaneous Notes on Greenland Ornithology IV). Medd. om Grønland, Bd. 131, Nr. 5. 1941. — — Den foreliggende Beret-

ning om sjældne eller nye Fugle i Grønland giver en Oversigt over 82 Arter og Underarters Forekomst i vor nordlige Koloni. Af disse er ikke mindre end 21 Arter ganske nye for Grønland, medens det for et større Antal gælder, at de tidligere kun er truffet en eller to Gange i Landet. Endelig er der opført en hel Række nye Fund for Arter, der tidligere er kendt i flere Eksemplarer, og for disse gives en detailleret Oversigt over samtlige foreliggende Skind.

De for Grønland nye Arter er i langt overvejende Grad amerikanske Former, nemlig 18, og kun 2 er Gæster fra Europa. Hertil kommer endelig det højst interessante Tilfælde af en Fugl, der er hjemmehørende paa den sydlige Halvkugle og truffet ved de grønlandske Kyster, nemlig Sortbrynet Albatros (*Diomedea melanophrys*), hvoraf et Eksempel er skudt paa Lille Hellefiskebanke i August 1935. Det er som bekendt yderst sjældent, at Albatrosser kommer op i det nordlige Atlanterhav; af denne Art er saaledes tidligere kun kendt 5 Tilfælde fra de europæiske Kyster, det sidste for ca. 40 Aar siden. De to nye europæiske Arter, der for første Gang er konstateret i Grønland, er Stormmaage og Skehejre, hvoraf navnlig sidstnævnte er et højst ejendommeligt Fund.

Afhandlingen, der er illustreret med Fotografier af nogle af de nye Fugle i udstoppet Tilstand samt Tegninger af de ydre Svingfjer hos forskellige Underarter af Sølvmaagen, indeholder meget nyt og giver et værdifuldt Bidrag til vort Kendskab til den grønlandske Fuglefauna.

P. JESPERSEN.

P. ROSENIUS: Sveriges Fåglar och Fågelbon. C. W. K. GLEERUP'S Förlag, Lund. 4°. — En betydelig Række Hefter (217—236) af dette Værk har Foreningen modtaget fra Forfatteren. Det er glædeligt at se, at dette Størværk, trods Tidens Vanskeligheder, stadig skrider frem, og det uden at lade Udstyr og Tavlerne fortrinlige Kvalitet paa nogen Maade forringes. Skarperne og smukkere Fotografier af Fuglenes Biotoper, Reder og Æg kan vanskelig tænkes, og Forfatteren er i denne Henseende naaet meget nær Fuldkommenheden; ogsaa Reproduktionen er mønstergyldig. Der gøres, som sædvanligt, under de enkelte Arter nøje Rede for deres Udbredelse i de forskellige Lande, og deres Biologi, særlig deres Ynglebiologi, faar en saa indgaaende Gennemgang, at det ikke er mange herhenhørende Spørgsmaal, der ikke findes behandlet, alt med fyldige Litteraturhenvisninger. I de modtagne Hefter behandles Maager, Rovmaager, Terner, Lappedykkere og Alkefugle.

R. HØRRING.

STIG WESSLÉN: Då Rovdjuret vakar. — P. A. NORSTEDT och Söners Förlag, Stockholm, 1941. Pris 15.00 dansk. — En meget underholdende og læseværdig Bog, der er skrevet af en Mand, der efter Selvsyn kan bette om Dyrelivet i det nordligste Sverige, i Lapplands og Västerbottens vidstrakte, øde Egne. Værket, der er rigt udstyret med pragtfulde Fotografier i fortrinlige Gengivelser, indleder med en morsom Skildring af Hermelinen og dens Færden i Foraarslandskabet. Dernæst følger en indgaaende Skildring af Urfuglen og dens Spil eller Paringsleg paa Yngle-

pladsen; ved Hjælp af en Række fortrinlige Fotografier illustreres dette interessante Fænomen paa saa udmærket Maade, at de fleste sikkert her vil finde Oplysninger, som ikke tidligere var dem bekendt. Ogsaa Rypens og Tjurens Foraarsfærden og Parringsleg skildres, omend maaske mindre indgaende.

Det næste Afsnit er for saa vidt ikke ornithologisk, idet det skildrer den forunderlige lille Lemmings Levevis. Ofte har man jo læst fantastiske Skildringer om denne lille Gnavers periodiske Masseoptræden og om dens forunderlige Vandringer. Forfatteren giver her efter Selvsyn en meget værdifuld og nøgtern Skildring af dette Fænomen, og man lægger her særlig mærke til den utrolige Stædighed, hvormed de mægtige Vandreskarer fortsætter i den én Gang tagne Retning, uden at lade sig hindre af Floder, Søer, Fjorde o. l.; dette Forhold medfører, at de vandrende Smaagnavere, stadigt forfulgt af Rovdyr og Rovfugle, efterhaanden saa godt som alle omkommer, saaledes at Ligevægten i Populationen derefter i nogen Grad genoprettes. Hvert femte Aar synes Lemming-Bestanden at kulminere i en saa foruroligende Grad, at der ikke er anden Udvej end at udvandre, men stedse bliver der dog saa mange tilbage, at Artens Bestaaen er sikret. Dette Afsnit er meget interessant, og selv om man tidligere har læst en Del herom, er det værdifuldt at faa en Førstehaandsskildring deraf.

Dette Afsnit har sin store Betydning, fordi Lemmingen er det vigtigste Fødeobjekt for Rovpattedyrene, Rovfuglene, Uglerne og Kjøverne i disse Egne, og disse Fugles Eksistens bliver derfor i høj Grad afhængig af Lemmingerne; i Vandreaaret, da disses Tal har naaet deres Toppunkt, stiger Rovdyrenes Antal voldsomt under de gode Ernæringsforhold, og med højt Unge- og Ægantal naar de en enorm Blomstringstid; men naar Lemmingerne pludselig er borte indtræder sørgelige, katastrofale Tilstande; de ældre Rovfugleunger æder af Sult deres smaa Søskende for dernæst selv at bukke under, og tilsidst kan man finde Forældrene ligge døde oven paa Ungerne. En Del Rovfugle følger dog Lemming-Skarerne, idet de forlader deres Unger, og optræder da som fortrinlige Naturegulatore. Paa Lemmingernes Ynglepladser kan de iøvrigt, efter Forfatterens Skildring, optræde som et udmærket Sundhedspoliti, idet de fortærer de syge Lemminger, der ofte synes at søge op ovenpaa Sneen, hvor de da straks er prisgivet deres Forfølgere. Af dette Sundhedspoliti skildres i de sidste Afsnit af Bogen bl. a. den Laaddenbenede Musvaage, Kongeørnen, Vandrefalken, og Høgeuglen, af hvilken sidste der gives nogle aldeles fortrinlige Fotografier. Hele dette Sammenspil mellem de forskellige Dyrepopulationer er baade underholdende og godt skildret og meget oplysende om Livet i disse øde Landstrækninger. Bogen er indgaaet i Foreningens Bibliotek.

R. HØRRING.

LEON LIPPENS: Les oiseaux d'eau de Belgique. — E. VERCRUYSE-VANHOVE, Saint Andre les Bruges, 1941. — Naar man vil have Oplysninger om Fuglenes Udbredningsforhold er det overordentlig værdifuldt, at der findes let overskuelige Faunaskildringer fra de enkelte Lande.

Forfatteren giver her en ret indgaaende Redegørelse for de i Belgien forekommende Vandfugle; denne Afgrænsning af Emnet forekommer lidt ensidig og upraktisk, thi hvad er Vandfugle? Forfatteren henregner til Vandfugle: Hejrefugle, Flamingoer, Aarefodede, Stormfugle, Lappedykkere, Lommer, Vadefugle, Maagefugle, Alkefugle, Traner og Vandhøns. Men hertil tilføjes pudsigt nok Isfugl og Vandstær, der jo herved kommer i et lidt fremmedartet Selskab.

Den systematiske Side af Sagen bliver behandlet ret summarisk; en Slags Nøgle foran hver Hovedgruppe, f. Ex. foran Ænderne, gives, men jeg tvivler paa, at denne er tilstrækkelig for den, der ikke kender Fuglene, idet den lægger Hovedvægten paa Størrelsesmaalene og delvis paa Farverne i Vingespejl og paa Fødderne, uden dog at betænke, hvor megen Forskel der kan være paa disse i de forskellige Aldre.

Under hver Art behandles da i et første Afsnit Udbredelsen i selve Belgien, hvilket er meget værdifuldt for Brugeren af Bogen; Artens øvrige Udbredelse nævnes derefter meget kortfattet. Derefter følger en Beskrivelse af vedkommende Arts Ydre ledsaget af en Del spredte biologiske Oplysninger. I et tredje Afsnit behandles Artens Ynglebiologi, ofte ret indgaaende, hvor det drejer sig om en i Belgien ynglende Art; i sidste Afsnit under hver Art faar man endelig Oplysning om Artens Vandringer.

I det Hele og Store er jo de behandlede Arter de samme, som vi træffer her hjemme, men en Del mere tilfældige Fund viser dog, at den beskrevne Fauna er hjemmehørende i en lidt sydligere Egn; saaledes er *Chlidonias leucopterus* og *Himantopus himantopus* sjældne Ynglefugle.

Hvad der maaske giver Bogen særlig Interesse for danske Læsere er, at man i Værket genfinder den danske Kunstnerinde INGEBORG FRÈDERIKSEN's velkendte kolorerede Tavler fra O. HELMS's tre smukke Bøger om danske Fugle; det er til megen Ære for den dygtige danske Malerinde, at man fra Udlandet har henvendt sig til hende for at erholde Tilladelse til at bruge hendes Billeder; de er gengivet i lidt formindsket Størrelse (11/15), hvad der i de fleste Tilfælde ikke har gjort dem ringere. Indgaaet i Foreningens Bibliotek.

R. HØRRING.